

9. třída Český jazyk 13. část

- tento týden jen krátce dokončíme slovní druhy předložkami a spojky, poté se budeme věnovat dokončení literární teorie

Předložky

- vyskytují se vždy ve spojení s podstatným jménem, kdy vytvářejí různé pády
- **vlastní** předložky – jsou jen předložkami, žádným jiným slovním druhem – na, u, k, pod, ...
- **nevlastní** předložky – mohou být i jinými slovními druhy
 - ve spojení s podstatným jménem jsou předložkou – kolem domu
 - samostatně mohou být příslovcem, popř. tvarem podstatného jména – šel kolem, netříškej tím kolem o zem

Spojky

- spojují věty nebo větné členy
- **souřadící** – spojují na stejné úrovni (jsou to spojky poměrů) – a, i, neboť, ale, ...
 - čárku nepíšeme před a, i, ani, nebo v poměru slučovacím
- **podřadící** – připojují vždy věty vedlejší k jejich řídicí větě
 - že, když, protože, aby, ...
- **prac. sešit s. 33 cv. 1** – doplníte vhodné předložky dle zadání buď vlastní, nebo nevlastní
 - **cv. 2** – podtrhněte předložky a písmeny V a N rozhodněte, zda jsou vlastní, nebo nevlastní
 - **s. 34 cv. 4** – doplňte text spojkami tak, aby věty dávaly smysl
 - **cv. 5** – jen doplňte pravopis

Literatura po roce 1948

- **únor 1948** – změna politického režimu – k moci **komunistická strana**
- **omezení demokracie**, potlačení svobody slova, svobodné tvorby
- tvorba v „**socialistickém duchu**“ – hlavní postavy **dělníci**, prostředí **továren, kolektivizace**, zakládání **JZD**
- demokratičtí autoři – emigrovali, změnili žánr, nemohli vydávat, nebo se přizpůsobili
- **mnoho různých žánrů** – historická próza, psychologická próza, dětská literatura, ... - vyhnuli se tak tlaku na socialistickou tvorbu

Autoři:

historická próza

Václav Kaplický – Kladivo na čarodějnice – z období středověku – procesy s čarodějnicemi

psychologická próza

Valja Stýblová – Mne soudila noc; Skalpel, prosím! – lékařské prostředí

Bohumil Hrabal – svá díla přepracovával – něco mohlo vyjít

- Ostře sledované vlaky, Postřižiny, Slavnosti sněženek

Vladimír Páral – ústupky režimu – mohl vydávat

- Milenci a vrazi; Mladý muž a bílá velryba

Poezie:

- objevilo se několik různých skupin s podobným způsobem tvorby (Skupina 42, RA, Květen, ...)

- vydávali buď oficiálně, nebo v samizdatu

- samizdat = zakázaná díla se šířila ručním nebo strojovým opisem

- **František Hrubín** – Romance pro křídlovku

- **Jaroslav Seifert** – Maminka

- **Josef Kainar** – Nové mýty

- v samizdatu – **Egon Bondy** – Totální realismus

Literatura po roce 1968

- v průběhu 60. let – uvolnění politické i společenské atmosféry – **období „tání“**

- zlom – **21. srpna 1968** – vpád vojsk Varšavské smlouvy – znovu utužení komunistického režimu

- 2. vlna emigrace – odchází i dřívější členové komunistické strany – „prozřeli“

- literatura se dělí na oficiální, samizdatovou + exilovou

oficiální literatura

- vydávají se starší „prověřená díla“

- Hrabal, Páral, Seifert

- nově tvoří ti, kteří neprotestují – znovu se žánrem vyhýbají aktuální politické situaci

- **J. Žáček** – Rýmy pro kočku a pod psa – poezie

- **R. John** – Memento – drogová závislost

samizdatová literatura

- tvorba zakázaných autorů šířená tajně

- **E. Kantůrková** – Přítelkyně z domu smutku – autobiografický román z vězeňského prostředí

- **V. Havel** – Audience, Zahradní slavnost – absurdní dramata

exilová literatura

- v různých zemích světa – Německo, Francie, USA, Kanada, ...
 - **J. Škvorecký** – **Tankový prapor**
 - **M. Kundera** – **Nesnesitelná lehkost bytí**
- vznikala exilová nakladatelství – vydávali i samizdatovou literaturu
- v Torontu – **Sixty-Eight Publishers** – založil J. Škvorecký

Literatura po roce 1989

- listopad 1989 – **pád komunistického režimu** – politické i společenské uvolnění – přestala existovat politická cenzura, strach z tvorby → nadále existuje „autorská cenzura“ – co si autor sám dovolí napsat
- mnoho kvalitní tvorby se objevuje na trhu → vydávají všichni samizdatoví autoři
- vychází ale i mnoho nekvalitní tvorby → vydávat může každý
- objevují se nová jména, často se věnují jednomu žánru
- **M. Viewegh** – **Báječná léta pod psa, Výchova dívek v Čechách**
- **P. Šabach** – **Hovno hoří!** (film Pelíšky)